

Креативний простір України та світу

Колективна монографія

УДК 009:3(082)
К79

К79 **Креативний простір України та світу:** кол. моногр. – Харків:
СГ НТМ «Новий курс», 2022. – 264 с.

ISBN 978-617-7886-35-7

Рецензенти

Штулер Ірина Юрїївна,
*доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»*

Погорїла Світлана Григорїївна,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри славїстичної філологїї,
педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету*

Харченко Артем Вікторович,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, культурологїї та історїї науки
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

*Рекомендовано до друку редакційною колегією збірника наукових праць
«Соціально-гуманітарний вісник» (протокол № 2-мн від 23.04.2022)*

У монографії висвітлюються актуальні питання сучасного розвитку соціально-гуманітарної сфери України та світу. Досліджуються проблеми креативного розвитку педагогіки, соціології, філософії, психології, соціальних комунікацій, спорту, фізичної культури, туризму, мистецтвознавства, культурології, філології, історії, економіки, управління, права. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями сучасного розвитку соціально-гуманітарної сфери.

ISBN 978-617-7886-35-7

© СГ НТМ «Новий курс», 2022
© Автори, 2022

Розділ перший.**Педагогіка, соціологія, філософія, психологія,
соціальні комунікації**

1.1.	Викладання дисципліни «Педагогіка» у форматі змішаного навчання	...	6
1.2.	Methodical approaches to the formation of geological and geomorphological skills of students in the study of school geography	...	9
1.3.	Cartometric knowledge and skills as a component of cartographic literacy of schoolchildren	...	16
1.4.	The role of industrial practice in the formation of professional and pedagogical competence of the future teacher of geography	...	21
1.5.	Formation of an athlete's personality and development of his human capital as an object of educational policy in the field of sports	...	29
1.6.	Features of the introduction of specialized training of high school students in sports	...	36
1.7.	Professional competence as a normative complex-integrative characteristic of the personality of a future physical education teacher	...	42
1.8.	The essence of professional training of future teachers of physical culture in a pedagogical institution of higher education	...	47
1.9.	Organizing and conducting physical education classes with students of the special medical group in higher education institutions	...	52
1.10.	Synergistic approach of improvement of professional competence of physical culture teacher	...	56
1.11.	Основні аспекти підготовленості фахівців економічного напрямку до дотримання культури професійного спілкування	...	64
1.12.	Освіта під прицілом: історія і сучасність	...	70
1.13.	Особливості вертикальної гендерної сегрегації в університеті (на прикладі Варшавського та Чернівецького університетів)	...	79

1.14.	Application of integrated technologies in the system «General educational institution – institution of higher education» in preparing future specialists-teachers of ecological and biological industry	...	83
1.15.	V. O. Sukhomlynskyi ideas in the modern educational space of preschool education institution (Online club "Vasil Sukhomlynskyi and the present")	...	89

Розділ другий.

Мистецтвознавство, культурологія, філологія, історія

2.1.	Концептосистема матримоніального конфліктного розмовного дискурсу	...	97
2.2.	Знахідки мечів у скарбах доби бронзи Закарпаття	...	103
2.3.	Секуляризація культури та формування «секулярних релігій» у сучасній культурі	...	111
2.4.	Особливості дизайн-проекування рекламних фотографічних композицій	...	116
2.5.	Категорія дивного у мовній картині світу Р. Рігза («Казки про дивних»)	...	124
2.6.	Вплив соціолінгвістичних чинників на запозичення в англomовному медичному дискурсі	...	131
2.7.	Особливості людиноцентризму як сучасного інструменту розвитку культурно-креативного простору в Україні	...	139

Розділ третій.

Спорт, фізична культура, рекреація, туризм

3.1.	Напрями впровадження інновацій в туристичному бізнесі	...	144
3.2.	Training tools and the direction of their use in improving the physical qualities of wrestlers	...	149
3.3.	Характеристика екотуристичного потенціалу України в умовах війни	...	154
3.4.	Organization of animation programs in different types of youth tourism	...	162
3.5.	Гастрономічний туризм: поняття та класифікаційні ознаки	...	169
3.6.	Vaccination as one of key elements of health save	...	174
3.7.	Розвиток системи пілатес в історичному контексті	...	178

Розділ четвертий.
Економіка, юриспруденція, політика,
публічне адміністрування

4.1.	Проблеми становлення та перспективи ефективного розвитку репутаційного менеджменту українських підприємств і організацій за глобалізаційних умов	...	184
4.2.	Застосування уніфікованих стратегій розвитку моніторингу логістичної діяльності українських підприємств та європейської співдружності	...	189
4.3.	Характеристика державного регулювання господарської діяльності	...	198
4.4.	Соціальний збиток від дорожньо-транспортних пригод на автомобільному транспорті в Україні	...	205
4.5.	Біоекономіка: соціально-економічний аспект	...	209
4.6.	Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до оцінювання	...	217
4.7.	Вплив війни на туристичний бренд України	...	223
4.8.	Financial instruments as a tool to support the economy: Ukrainian and international experience	...	227
4.9.	Ensuring competitiveness and development of self-government through mechanisms of management of health and sustainable education	...	233
4.10.	Теоретичні аспекти організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку	...	237
4.11.	Інновації – основа розвитку економіки України	...	247
4.12.	Економічна наука в Харкові (від Т. Степанова до І. Сокальського)	...	255

допомогою різноманітних електронних ресурсів у зручний для себе час; забезпечує побудову ефективної комунікації учасників освітнього процесу щодо оволодіння педагогічними вміннями та навичками; зумовлює використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання; формує у студентів творче ставлення до педагогічної діяльності.

Джерела

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/jhtp>
2. Закон України «Про повну середню освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/mfrk>
3. Козир М. В., Михалок А. М. Педагогіка. Загальна педагогіка. Методика виховної роботи, 2022. – 19 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/brnly>
4. Михалок А. М. Використання інтерактивних методів навчання в процесі підготовки майбутніх педагогів / А. М. Михалок // Педагогічна освіта: теорія і практика. № 33 (1), 2020. – С. 76-79. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/brnmb>
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/hoha>
6. Козир М. В., Михалок А. М. Педагогіка. Загальна педагогіка. Методика виховної роботи, 2022. – 19 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/brnly>
7. Хоружа Л. Л. Сучасні стратегії трансформації змісту педагогічної освіти / Л. Л. Хоружа // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. (33), 2020. – С. 8-16.

Svitlana Hryshko

Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor
Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University

Tetiana Zavalova

Bogdan Khmelnsky Melitopol State Pedagogical University

1.2. Methodical approaches to the formation of geological and geomorphological skills of students in the study of school geography

Geographical education of the population is one of the main tasks of general education. The key problem in the field of teaching school geography is the problem of forming a system of physical and geographical knowledge, in which a significant role is played by geological and geomorphological knowledge.

The study of the basics of geology in the school course of physical geography has traditionally been of great importance. Modern research on the importance of geological knowledge in the school course of geography should include the work of L. M. Datsenko [3], T. V. Zavalova [5], V. M. Ivanova [6, 7], M. D. Krochak [8], A. A. Liventseva [9], O. V. Nepsha [10, 11, 12], I. S. Paranko [13], S. G. Polovka [14], L. A. Prokhorova [15-20], G. V. Tambovtsev [21], O. Topuzov [22], T. A. Shulga [23].

In the scientific achievements of L. A. Prokhorova, O. V. Nepsha and T. V. Zavalova [5, 10, 11, 12 15-20] didactic conditions of didactic conditions of formation of geological-geomorphological skills and abilities of students in geography lessons are analyzed in detail; the pedagogical conditions of formation of geological-geomorphological abilities and skills at studying of a school course of geography in general educational institutions are substantiated. In a study by T. A. Shulga and L. A. Pokas [23] revealed the possibilities of interactive methods in solving the problem of formation of geomorphological concepts. O. Topuzov and L. Maltseva [22] and S. G. Polovka [21] in their works identified the features of the formation of geological-geomorphological and geological knowledge in the process of teaching physical geography in secondary school.

Analysis of scientific and methodological literature has shown that extensive experience has been accumulated in solving the problem of geological literacy. The process of formation of geological and geomorphological skills should be carried out taking into account the following conditions: gradual introduction into the educational process of practical and independent work in accordance with the content of the school geography course program; in the process of in-house processing of field research during geological excursions, hikes, students should see the results of their work and relate them to the theoretical knowledge gained in geography lessons.

Geomorphology studies the relief of the earth's surface as a system-forming element of the whole environment. Meteorological and climatic features, the nature of surface and groundwater, soil and vegetation, landscapes. The distribution of the Earth's population and its economic activity also largely depend on the morphology of the earth's surface, the origin and age of large or small landforms, the rate of their transformation due to natural or anthropogenic factors.

Geological environment – the upper horizons of the lithosphere, which interact with the technosphere (technical objects). The boundaries of the geological environment are the surface of the terrain (day surface) and variable, heterogeneous and unequal in depth in different parts of the Earth – the limit of penetration of human activity.

Human cognitive and analytical abilities play a key role in changing the geological environment. The process of acquiring geological knowledge, which takes place throughout life, is crucial for the formation of a comprehensively developed person who can find his place in life for socially useful activities at any age and status.

Geological literacy of society, along with other aspects of education, is the basis of intellectual development of the individual, the most important prerequisite for the formation of economic and environmental security of the country. However, today we have to state that at all stages of education the geological component is given unreasonably little attention. As a result, we have a geologically and ecologically illiterate population in Ukraine.

Manifestation of underestimation and misunderstanding of the role of geological knowledge is the lack of geological component in the strategy of education development in Ukraine. There are no clear ideas about the place and role of geological knowledge in preschool education, in secondary school, in additional extracurricular education, in higher non-geological education. There is also an idea that in high school in general there is a depletion of geology as such.

Search for minerals, design, construction and operation of engineering structures, various economic activities (industrial and civil construction, agricultural land use, hydraulic engineering and reclamation, construction of oil and gas pipelines, roads and railways, power lines and communications) language, military work, etc.) led to the emergence of scientific and applied areas – exploration and engineering geomorphology. During the last decade of the twentieth century. ecological geomorphology was formed, which together with other sciences aims to solve environmental problems.

The educational value of school geography is not only that it provides knowledge, but also contributes to the development of skills and abilities [2]. Skills – the ability to apply knowledge in practice. Skills – automatic application of knowledge.

In school geography, not all knowledge is reduced to the level of skills and abilities. Important skills: the ability to read a map, to characterize objects based on it, to observe local geographical objects, to use instruments and equipment, to record the results of observations, to process them, to make descriptions of objects based on observations [4].

Geography is one of the school subjects that has a wide range of interdisciplinary links and has a great variety of forms and means of learning [18]. Speaking of finding ways to improve geological literacy, we should keep in mind the improvement of methods for the formation of geological and geomorphological skills. This follows from the following features of geological science:

- the scale of geological processes is planetary, and it is rare to observe them (geological objects, processes and their consequences in natural conditions);

- difficulty in creating visual images of geological objects and phenomena, as most geological processes are very slow and secret in the crust and inaccessible to direct perception (dislocation processes, groundwater, etc.);

- great importance of work with material, which serves as a means of clarity and is used during practical work;

- the problem of forming temporal representations necessary for the historical analysis of geological processes;

- a significant place in the teaching of geology is occupied by independent and practical work with maps [15-20].

The specifics of geology allows to strengthen the activity component of geographical education [13]. During the formation of geological skills, students perform practical, research work. Of great importance for the formation of skills are teaching methods, the choice of which depends on the objectives and content of the lesson. One of the requirements for the choice of methods is to ensure the activity of students in the process of studying geological material. Encourage students to active learning activities methods that are designed to organize independent cognitive activities (partial research, research).

The main types include:

- description, observation and research in the nature of geological outcrops, landforms, modern geological phenomena [6];

- conducting experiments and creating models for the study of geological phenomena [13];

- work with tectonic, geological and physical maps, geological sections, stratigraphic columns [14];

- work with educational, scientific literature, dictionaries, compiling abstracts, reports;

- work with visual aids (tables, pictures, photographs, collections of minerals and rocks) [1].

Each of the above types of work includes the formation of methods of working with a particular source of knowledge, the gradual complication of tasks and the corresponding development of students. Geological and geomorphological skills should be understood as skills that show practical actions for mastering knowledge about the lithosphere, its material composition, internal structure, tectonic processes, relief, its development, as well as the protection and use of mineral resources [22].

Analysis of scientific and pedagogical literature [15-20, 22, 23] showed that geological and geomorphological skills acquired by students

during the study of geography at school, based on didactic principles, are divided into cognitive, evaluative, predictive and cartographic.

Cognitive includes the ability to explain the need for rational subsoil use, the ability to analyze the terrain using special maps, the assessment – the ability to assess mineral resources, prognostic – the ability to predict possible changes in the components of the local natural complex due to human impact on lithospheric components, cartographic – on maps complex characteristics of objects (mountains, plains, oceans) [17].

Geological and geomorphological skills can be divided according to the branch principle, when the types of skills are distinguished based on which section of geological science the relevant knowledge belongs to.

Thus, on the basis of interrelated types of educational activities of geological and geomorphological content, taking into account the specifics of the branches of geological science in teaching a school course in geography, the following types of geological and geomorphological skills are distinguished:

- mineralogical and petrographic skills contribute to the study of the material composition of the earth's crust;

- geomorphological skills contribute to the study and forecasting of relief processes, the ability to describe landforms, determine the shape of the earth's surface, describe the relief on maps, identify differences in landforms in height, structure, age, origin, construction of relief profiles, explanation of modern landforms. related to the action of internal and external processes; forecasting possible changes in the components of the local natural complex due to human impact on lithosphere components;

- paleontological and historical-geological skills to explain the evolution and development of life on Earth; determination of samples of flora and fauna of different geological epochs, identification of geological eras and periods on maps;

- tectonic and dynamic-geological skills to explain the evolution and development of life on Earth; assessment and forecasting on the map of lithospheric plates, predicted changes in the contours of continents and oceans in the distant future, explanation of changes in relief over time, the formation of dangerous and natural phenomena (locality), identification of general trends in terrain and tectonic and geological maps structures;

- geological and cartographic skills to work with maps of geological content, read and compile profiles, maps and analyze them;

- geoeconomic skills to predict and predict possible changes in nature, natural complexes due to human impact on the lithosphere, to understand the need for proper subsoil use;

- geocological skills to determine the affiliation of minerals to exhaustible, inexhaustible, renewable and non-renewable resources, explanation of changes in the earth's crust under the influence of human economic activity, identifying ways to use building materials in economic activities, examples of rational and irrational use of natural resources; man in different conditions caused by the features of the relief of geological structure (means of transportation, features of development, types of settlements, housing, etc.), determining the rationality or irrationality of the use of natural resources [6, 17, 19, 22].

The formation of geological skills is impossible without working with educational geological collections. Rocks are often familiar to schoolchildren only from the fragments of road embankments, and the geological layers composed of these rocks, many students have never seen.

When working with geological collections, students have the opportunity to learn geological concepts in an accessible and exciting way. Here they get acquainted with rocks for the first time. Learn the attractive world of minerals with their variety of shapes, colors, properties. They study the documents of the Earth's history – fossil remains of animals and plants, that is, they really see that in some geological epochs there were different species of living organisms [6].

Working with collections, students can clearly identify differences between rocks and minerals of igneous, metamorphic and sedimentary origin, to see the results of weathering processes on rocks.

Working with samples of rocks and minerals promotes the development of mineralogical skills to study the material composition of the earth's crust, as a result, many students suffer from "stone fever": seek to learn as much as possible about minerals and rocks, bring to school different samples, make geological collections based on the results of geological excursions into nature [7].

In our opinion, a very effective means of forming geological and geomorphological knowledge will be excursions, nature trips or hiking [5], in which students will be able to specify theoretical ideas obtained during classroom study, develop skills in diagnosing geological, environmental elements, impact assessment human economic activity on the terrain. The tasks of geological hikes and excursions are:

- 1) learn to identify geological elements, draw them;
- 2) systematize rocks and minerals, describe them and compile collections and reports on the work done [3, 21].

Thus, each technique contributes to the formation of geological and geomorphological skills and abilities of students, and also has its own

specific features. However, all techniques are subject to a single educational task, and only together can most fully and clearly reveal the materiality of the world, help to better master the educational material and master the most important geological and geomorphological skills.

Sources

1. Байтеряков О. З. Теоретичні основи застосування творів живопису на уроках географії / О. З. Байтеряков // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Географічні науки». – Вип. 7. – Херсон, 2017. – С. 254-260.
2. Гришко С. В., Непша Я. Ю. Освітньо-виховне значення шкільного курсу географії у розвитку всебічно розвиненої особистості. Географія та туризм: матеріали III Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди (26 лютого 2020 р., м. Харків). Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. – С. 41-45.
3. Даденко Л. М., Зав'ялова Т. В., Непша О. В., Самек Ю. І. Місце екскурсій і походів у вивченні корисних копалин в шкільному кірсі географії. Географія та екологія: наука і освіта. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Географія та екологія: наука і освіта». Умань: СПД Сочинський, 2008. – С. 44-47.
4. Дидактика географії: монографія / В. М. Самойленко, О. М. Топузов, Л. П. Вішнікіна, О. Ф. Надтока, І. О. Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
5. Зав'ялова Т. В., Непша О. В., Прохорова Л. А. Туристський похід з учнями по вивченню геології рідного краю. Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів II-ої Міжнародної науково-практичної конференції. – Баку-Ужгород-Дрогобич: Посвіт, 2017. – С. 401-403.
6. Іванова В. М., Непша О. В., Сапун Т. О. Місце і значення геологічних знань у шкільному курсі географії. Інноваційна педагогіка. 2019. – Вип. 62. – Т.2. – С. 99-103.
7. Іванова В. М., Непша О. В., Сапун Т. О. Елементи геології в шкільних курсах природознавства і географії. Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. – С. 110-113.
8. Крочак М. Д., Марченко Т. П. Від шкільного спецкурсу «Надра Землі» (основи геології) до геологічного ліцею. «Современные проблемы геологии»: Сборник научных трудов, посвященный 155-летию со дня рождения академика Павла Аполлоновича Тутковского. – Киев, 2013. – С. 36-40.
9. Лівенцева А. А., Крочак М. Д. Початкова геологічна освіта – інвестиція в майбутнє країни. Матеріали Міжнародної конференції «Роль вищих навчальних закладів у розвитку геології». Ч. 1. Київ, 2014. – С. 20-21.
10. Непша О. В. Шкільна геологічна екскурсія як засіб екологічного та національно-патріотичного виховання. Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали XI Міжнародної Інтернет-конференції (Мелітополь, 22-24 січня, 2019 року). – Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2019. – С. 122-123.
11. Непша О. В. Формування геологічних знань в курсі географії ЗНЗ. Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, м. Київ, 13 жовтня 2021 року / редкол. О. С. Волошкіна та ін. К.: ПТТА, 2021. – С. 199-204.
12. Непша О. В., Прохорова Л. А., Блищик М. В., Д. М. Передерій Психолого-педагогічні умови формування геолого-геоморфологічних знань та умінь при вивченні географії у загальноосвітніх закладах. Актуальні наукові дослідження в сучасному світі // Журнал. Переяслав, 2020. Вип. 10(66). Ч. 5. – С. 96-101.
13. Паранько І. С., Ярков С. В., Запун Л. В. Про необхідність впорядкування геологічної складової шкільної географічної освіти. Наукові записки Вінницького педуніверситету. Сер. Географія. 2011. Вип. 23. – С. 83-90.
14. Половка С. Г. Геологія в шкільному курсі фізичної географії. Матер. Всеукр. інтер.-конф. «Інформаційний банк і бази даних у підготовці майбутнього вчителя географії», 5 квітня 2013 р. Умань: УДПУ. – С. 30-34.
15. Прохорова Л. А., Непша О. В., Зав'ялова Т. В. Деякі прийоми та методи вивчення мінеральних ресурсів в школі. Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. – С. 208-211.
16. Прохорова Л. А., Непша О. В., Зав'ялова Т. В. Роль і місце геологічних знань і умінь в шкільній географічній освіті. Формування стратегії міжнародної комунікації особистості учня в онтогенезі: від методики до методології: тези міжнародної науково-практичної конференції. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. – С. 179-182.
17. Прохорова Л. А., Зав'ялова Т. В., Непша О. В. Формування геолого-геоморфологічних навичок і умінь учнів на уроках географії в освітніх установах. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / редкол.: А. В. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ, 2019. Вип. 62. Т. 1. С. 123-127.

18. Прохорова Л. А., Зав'ялова Т. В., Непша О. В. Міжпредметні зв'язки геологічних знань із предметами природничо-математичного циклу в загальноосвітніх навчальних закладах. Інноваційна педагогіка. Вип. 10. Т. 3. 2019. – С. 43-46.
19. Прохорова Л., Непша О., Зав'ялова Т. Проблеми формування геолого-геоморфологічних понять в шкільному курсі географії. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Інтердисциплінарні виміри / редактори-упорядники: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Льницький. Конін – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг: Посвіт, 2019. – С. 234-236.
20. Прохорова Л. А., Непша О. В., Зав'ялова Т. В. Дидактичні умови формування геолого-геоморфологічних навичок і умінь учнів на уроках географії. Педагогічна інноватика: досвід та перспективи Нової української школи: кол. монографія / за заг. ред. А. М. Солоненка, І. А. Мальцевої, Л. Ю. Москальової, О. С. Арабаджи. Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2019. – С. 190-199.
21. Тамбовцев Г. В., Іванова В. М., Непша О. В. Шкільні краєзнавчо-географічні екскурсії по вивченню геологічних об'єктів. Актуальные научные исследования в современном мире. Вип. 27. 1 (45). Переяслав-Хмельницький. 2019. – С. 44-49.
22. Топузов О., Мальцева Л. Геолого-геоморфологічні знання у процесі навчання фізичної географії в загальноосвітній школі. Рідна школа. №1-2. 2008. – С. 37-39.
23. Шульга Т. А., Покась Л. А. Використання інтерактивних методик для формування геоморфологічних понять у процесі навчання географії. Молодий вчений. – Київ. 2016. № 12.1 (40) Грудень. – С. 555-558.

Olga Levada

Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor
Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

Valentyna Ivanova

Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

1.3. Cartometric knowledge and skills as a component of cartographic literacy of schoolchildren

Cartographic literacy of schoolchildren is a complex of theoretical cartographic and topographic knowledge and practical skills to work with a map and other cartographic works. In a school geography course, cartographic literacy of students is laid down at the initial stage of studying the subject, and is in demand, formed and developed throughout the course of geographical education, since it is based on the use of maps to study the objects and phenomena displayed on them. The significance of maps in teaching geography lies in the fact that, firstly, they replace for students those geographical objects that are inaccessible for direct perception by schoolchildren in reality (for example, the territory of individual countries), and secondly, they form an image of the studied territory, and thirdly, maps form students' spatial thinking, which underlies numerous applied skills used in everyday life [1, 3, 7].

Cartographic competencies formed in the school geography course can be combined into two groups:

- the use of cartoids (maps and maps, topographic maps, terrain plans, globes, relief maps, terrain profiles, block diagrams) for understanding the spatial distribution, structure (composition), interaction and dynamics of the